

should be based on the principles of social contact. It was found out that the main principles of collaborative learning in mobile applications for bachelors in cybersecurity in the educational-digital environment included the systematic establishment of social contacts during the training of bachelors in cybersecurity, development of communication, building relationships between bachelors in cybersecurity in educational digital environment on democracy and autonomy, changing the role of participants in the educational process in time depending on the nature and nature of the problem and psychological comfort.

Key words: *collaborative training, readiness for professional activity, bachelor in cybersecurity, educational and digital environment.*

УДК 378.147

Ліліана Хімчук

ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»

ORCID ID 0000-0002-9243-3131

DOI 10.24139/2312-5993/2020.05-06/149-160

БАЗОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

У статті здійснено теоретичний аналіз категорії базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи в сучасних науково-педагогічних дослідженнях. Узагальнено сучасний стан розробленості проблеми в науково-педагогічних джерелах; висвітлено сутність понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід», «базові компетентності майбутніх учителів початкової школи», «ознаки сформованості базових компетентностей». Проаналізовано компетентності на основі освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» на педагогічному факультеті ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Ключові слова: *компетентність, компетентнісний підхід, майбутній учитель початкової школи, базові компетентності, дидактичні принципи.*

Постановка проблеми. Актуальність удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів зумовлена вимогами сучасного суспільства до індивідуальних, особистісних та професійно-діяльнісних якостей учителя, яких він набуває в період навчання у вищій школі. Суперечність між суспільними потребами й наявним рівнем якості надання освітніх послуг спонукає до переосмислення ролі викладача й майбутнього вчителя та потребує нових підходів до організації їх діяльності на основі партнерства. Особливого значення в даному контексті набуває формування базових компетентностей майбутніх педагогів. Важливо

зауважити, що в сучасних умовах реформування багатьох галузей діяльності й сфер життя людини, високий рівень сформованості базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи, є запорукою швидкої адаптації їх до нових умов праці й основою для розвитку професіоналізму в навчанні та вихованні молодших школярів.

Актуальність нерозв'язаних педагогічних проблем у сучасній вищій школі щодо підготовки майбутніх учителів, гостра потреба переосмислити традиційні підходи до формування базових компетентностей у сучасному інформаційному суспільстві зумовили вибір теми даної статті.

Аналіз актуальних досліджень. Нормативним підґрунтям означеної проблематики є Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»; Національна рамка кваліфікацій, основні положення Національної доктрини розвитку освіти України у XXI ст.; засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу; Концепція реалізації державної політики у сфері реформування освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року; Типова освітня програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджена наказом МОН України від 15.01.2018 року №36; Рекомендація 2006/962/ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року.

Аналіз наукових джерел свідчить, що великий внесок у психолого-педагогічні дослідження щодо формування компетентності майбутніх педагогів зробили вітчизняні та зарубіжні вчені. Зокрема, теорію формування особистості в різних педагогічних системах досліджували А. Макаренко, В. Сухомлинський; проблеми філософії неперервної освіти й теоретико-методологічні засади педагогічної майстерності вчителя в умовах інформаційного суспільства висвітлені в працях І. Зязюна, В. Кременя, М. Лещенко, Л. Тимчук; підготовка майбутнього вчителя до професійної діяльності – у дослідженнях О. Савченко, О. Сергійчук, С. Сисоєвої, С. Скворцової, О. Жигайло; розвиток професійно значущих якостей особистості майбутнього педагога досліджували О. Дубасенюк, Т. Ільїна, Н. Кузьміна; особливості компетентнісного підходу й ключові компетентності вивчали І. Бех, І. Зимня, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун Ю. Рибалко; розвиток і реалізація компетентності в сучасному суспільстві та категоріальний апарат компетентнісного підходу відбиті в працях зарубіжних учених М. Армстронга, Дж. Равена, Г. Гарднера.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз категорії базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи в сучасних науково-

педагогічних дослідженнях і визначити дидактичні принципи їх ефективного формування.

Основні завдання полягають у тому, щоб узагальнити сучасний стан розробленості проблеми в науково-педагогічних джерелах; висвітлити сутність понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід», «базові компетентності майбутніх учителів початкової школи»; визначити дидактичні принципи формування базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи.

Основними **методами дослідження** були: аналіз, синтез, порівняння й узагальнення науково-педагогічних джерел і педагогічного досвіду з даної проблематики.

Виклад основного матеріалу. Важливим завданням вищої школи є реалізація компетентнісного підходу, який передбачає спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні (базові, ключові) і спеціальні (предметні) компетентності тих, хто навчається (Компетентнісний підхід, 4). З позиції компетентнісного підходу результати навчальної діяльності майбутніх учителів розглядаються як їх особисті досягнення, здатність застосовувати набуті компетентності в житті.

Основними ознаками впровадження компетентнісного підходу в освіті є: формування й розвиток компетентностей; результати освіти з позиції запитів суспільства на ринку праці; спрямованість учасників освітнього процесу на досягнення результату; суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників освітнього процесу; технологічність. Компетентнісний підхід в освіті майбутніх учителів виконує такі основні функції:

– операційна функція полягає в виявленні системи знань, умінь та навичок, видів готовності майбутніх педагогів, які визначають їх компетентність;

– технологічна функція передбачає побудову змісту освіти на основі врахування майбутніх професійних вимог;

– організаційна функція спрямована на формування досвіду й ділових особистісних якостей;

– діагностична функція спрямована на розробку системи моніторингу якості підготовки майбутніх учителів (Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту, 18).

Розглянемо основні дефініції компетентнісного підходу – «компетентність» і «компетенція», які активно висвітлені в багатьох наукових дослідженнях, проте до сьогодні не мають єдиного визначення й змісту. Про

це свідчить багато варіативне трактування означених понять у різних видах словників. Приміром, поняття «компетенція» визначають як «добру обізнаність із чим-небудь; як коло повноважень будь-якої організації, установи, особи» (Яременко та Сліпушко, 2006, с. 874). У тлумачному словнику С. Ожегова компетенція трактується як «коло питань, у яких хто-небудь добре обізнаний; коло чіхось повноважень, прав» (Ожегов, 1990, с. 289). Термін «компетентний» розглядають як «той, що знає, авторитетний, обізнаний у якій-небудь галузі, який володіє компетенцією» (Ожегов, 1990, с. 289). У «Новому тлумачному словнику української мови» слово «компетентний» трактують так: 1) «який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний» (Новий тлумачний словник української мови, 2006, с. 874).

У результаті аналізу вищеназваних дефініцій можна визначити відмінність між ними. Поняття «компетенція» має змістову основу: знання, досвід, коло питань обізнаності людини. Усі елементи змістової основи поняття «компетенція» в наведених вище тлумаченнях відбивають когнітивний і регулятивний аспекти даного терміна. Термін «компетенція» є вимогою суспільства на підготовку професійних кадрів. Перелік компетенцій у кожній країні встановлюється відповідно до вимог суспільства. Компетенція є певною нормою.

У тлумаченнях поняття «компетентний» йдеться про людину, яка володіє певною компетенцією. Це поняття розглядають в аспекті особистісних якостей людини – йдеться про її досвід, професійні знання й уміння. Компетентним називають орган управління чи заклад, що має права для вирішення певного кола питань.

Термін «компетентність» з'явився в науковій літературі в кінці 50-х років ХХ століття. Більшість учених (Дж. Равен, Р. Уайт, Д. Хаймс та ін.) розглядають його з позиції здатності людини діяти в конкретній галузі. Приміром, Дж. Равен, відомий англійський психолог, визначав термін «компетентність» як здатність людини виконувати певну діяльність у конкретній галузі. Це вузькоспеціальні знання, уміння й навички та розуміння рівня відповідальності за власну діяльність. Дж. Равен вирізняє інтегральну компетентність людини і трактує її як набір специфічних компетентностей різного рівня, указує при цьому на її багатокомпонентну структуру. На думку Дж. Равена, компетентність налічує чотири компоненти: когнітивний, афективний, вольовий, досвід і навички (Равен, 2001).

У дослідженнях українських науковців знаходимо часто використовуване визначення компетентності, що трактується як «уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності» (Гончаренко, 2000, с. 149). Професор Ю. Татур у праці «Компетентнісний підхід в описі результатів і проектуванні стандартів вищої професійної освіти», акцентує увагу на тому, що поняття «компетентність» належить до понять вищого рівня інтегрованості (Татур, 2004, с. 5). Науковець розглядає інтегрованість даного поняття з таких позицій:

- компетентність – інтегральна властивість, характеристика особистості;
- компетентність – характеристика успішної діяльності;
- компетентність – характеристика успішної діяльності в певній галузі, ситуації;
- компетентність – характеризує здатність людини (фахівця) реалізувати свій потенціал для професійної діяльності (Татур, 2004, с. 5).

Таким чином, учений приходить до висновку, що поняття «компетентність» є «інтегральною властивістю особистості, яка характеризує бажання і здатність (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної діяльності в певній галузі» й вирізняє в структурі компетентності мотиваційну, когнітивну, поведінкову, ціннісно-смыслову, емоційно-вольову складові (Татур, 2004, с. 6-7).

У науковому дослідженні І. Зимньої виокремлено такі структурні компоненти компетентності: готовність до прояву компетентності (мотиваційний аспект); володіння знаннями (когнітивний аспект); досвід і його прояв у різноманітних ситуаціях (поведінковий аспект); ставлення до змісту компетентності й об'єкта її застосування (ціннісно-смысловий аспект); емоційно-вольова регуляція процесу та результату прояву компетентності (Зимня, 2004, с. 25-26). Учена вважає, що теоретичною основою поділу компетентностей на групи є сформовані у вітчизняній науці положення про те, що людина є об'єктом пізнання, спілкування та праці й вирізняє такі групи компетентностей: компетентності, які належать до особистості як до суб'єкта життєдіяльності; компетентності, які належать до взаємодії людини з іншими людьми; компетентності, які належать до діяльності людини й проявляються в усіх видах і формах (Зимня, 2004).

Міністерство освіти і науки визначило базові компетентності вчителів початкової школи, що необхідні для навчання учнів молодшого шкільного віку на період 2018-2020 навчальних років, які висвітлені в «Програмі для підвищення кваліфікації педагогічних працівників»: *«Професійно-педагогічна*

компетентність передбачає: обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку; здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії, відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової школи. *Соціально-громадянська компетентність* передбачає: розуміння сутності громадянського суспільства; володіння знаннями про права і свободи людини; усвідомлення глобальних (зокрема й екологічних) проблем людства та можливостей власної участі в їх розв'язанні; усвідомлення громадського обов'язку та почуття власної гідності; уміння визначати проблемні питання в соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та вміння віднаходити шляхи їх розв'язання; навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку; здатність до ефективної командної роботи; уміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів. *Загальнокультурна компетентність* передбачає: здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва; усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших. *Мовно-комунікативна компетентність* передбачає: володіння системними знаннями про норми й типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності; уміння вислуховувати, обстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розмірковувань і аргументації; розвиненість культури професійного спілкування; здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій). *Психолого-фасилітативна компетентність* передбачає: усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного й морального здоров'я дитини; здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації. *Підприємницька компетентність* передбачає вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя задля підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства й держави. *Інформаційно-цифрова компетентність* передбачає: здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних

потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства» (Типова освітня програма, 2018).

Аналіз освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» на педагогічному факультеті ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» свідчить, що обсяг освітньої програми бакалавра становить 240 кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти та містить перелік таких компетентностей випускника: інтегральна компетентність; загальні компетентності; спеціальні (фахові) компетентності. Приміром, *інтегральна компетентність* випускника поєднує такі *знання*: «знання теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання, які характеризуються комплексністю та інтегративністю; *уміння*: вирішувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній педагогічній діяльності, уміння ухвалювати рішення та адаптуватися до нових ситуацій; *комунікація*: уміння здійснювати комунікацію на усному й писемному рівні українською мовою; *автономність та відповідальність*: здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно» (Освітньо-професійна програма, 2019).

Здійснений теоретичний аналіз підходів до формування базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи свідчить про кількісне переобтяження дефініцій, які мають відігравати роль визначальних категорій, що не тільки утруднює навчання студентів, а й гальмує розвиток у них актуальних для сучасної освітньої реальності вмінь. Вихід із цього «затуманеного», з огляду на практичну значущість, становища вбачаємо в перегляді дидактичних принципів забезпечення навчального процесу в умовах сучасного закладу освіти. Дидактичні принципи мають обґрунтовувати й допомагати реалізувати домінування суб'єкт-суб'єктних стосунків у навчанні, яке має бути спільною одухотвореною діяльністю для викладачів і студентів, педагогів та учнів, а не збайдужілим казенним процесом спланованого виконання стандартних навчальних завдань і вправ (Лещенко, 2003). Формування базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи має ґрунтуватися на дидактичних принципах:

- **кордоцентризму**, що поєднує науково-навчальні компоненти з почуттєво-емоційними, інтуїтивними особистісними елементами, залучаючи глибини людського серця до реалізації навчальних завдань;
- **конструктивної педагогічної взаємодії**, що виявляється в опануванні стратегіями безпрограшного розв'язання конфліктних ситуацій, що вини-

кають у результаті вікових, гендерних, інтелектуальних, фізичних, етнічних, конфесійних, соціальних відмінностей між суб'єктами навчального процесу;

- **гейміфікації**, спрямований на створення навчально-розвивальних ігрових середовищ та їх елементів в умовах реалій безпосереднього педагогічного контакту, а також під час дистанційного та змішаного навчання;

- **діагностики й розвитку ранніх професійних зацікавлень**, що обґрунтовує збільшення та розширення каналів сприймання й обробки навчальної інформації на основі теорії множинних інтелектів Г. Гарднера;

- **сталого професійно-педагогічного розвитку**, що зумовлює особистісно-значуще й соціально-зумовлене проектування майбутнього професійного життя.

Реалізація зазначених дидактичних принципів має підвищити позитивний потенціал пізнавально-активного поля формування базових компетентностей майбутніх учителів початкових класів, навчити їх створювати навчальні інформаційні образи, осягнення яких відбуватиметься на слух і через зорове сприймання, через рух (пантомімічне зображення), через синтез мовленнєво-рухової експресії, драматично-ігрової діяльності, експериментування з різними матеріалами, використання цифрових технологій, шляхом самопізнання й аналізу досвіду інших людей. Важливо, що студенти націлюються на те, що під впливом освіти, людина повинна ставати не тільки розумнішою, але і кращою, добрішою, адже прогрес у знаннях і розумовому розвитку без набуття практичних умінь здійснювати добротворення є регресом.

Формування базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи – це кропітка і напружена робота всіх суб'єктів навчання, спрямована на опанування студентами вміннями одухотворювати навчальний процес, надавати йому атрактивних характеристик.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Формування базових компетентностей майбутніх учителів початкової школи буде більш ефективним, якщо в процесі їх навчання враховувати низку принципів, а саме: *кордоцентризму*, що характеризується пріоритетом духовно-моральних вимірів навчального процесу над прагматично-організаційними й функціональними та спонукає студентів до розуміння педагогічної дійсності не тільки через мислення, а й через «серце»; принцип *конструктивної педагогічної взаємодії*, *гейміфікації й ранньої діагностики та розвитку професійних зацікавлень*, *сталого професійного розвитку*. Усі принципи взаємопов'язані й утворюють дидактичну систему, в основі якої лежать духовно-моральні цінності, що проєктуються в реалії сучасних освітніх

практик шляхом конструктивної педагогічної взаємодії в умовах безпосереднього контакту, а також дистанційного та змішаного навчання, щоабуває ігрових форм, активізує особисті зацікавлення суб'єктів навчального процесу. Визначальною властивістю цієї системи є її прогностичний характер, спрямованість на проектування й реалізацію професійно-педагогічних образів студентів на засадах педагогіки добротворення.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо в створенні дидактичних засобів для формування базових компетентностей майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА

- Берека, В., Галас, А. (упоряд.) (2018). *Професійна компетентність вчителя початкових класів*. Харків: Ранок (Bereka, V., Halas, A. (Eds.) (2018). *Professional competence of primary school teachers*. Kharkiv: Ranok).
- Гончаренко, С. У. (ред.) (2000). *Професійна освіта: Словник*. К.: Вища школа (Honcharenko, S. U. (Ed) (2000). *Professional education: Dictionary*. K.: Higher school).
- Закон України «Про вищу освіту» (2014) (*Law of Ukraine "On Higher Education" (2014)*). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- Закон України «Про освіту» (2017) (*Law of Ukraine "On Education" (2017)*). Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
- Зимняя, И. А. (2004). Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. *Труды методологического семинара «Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы»*. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов (Zimnyaya, I. A. (2004). Key competencies as a result-based basis of the competency approach in education. *Proceedings of the methodological seminar "Russia in the Bologna process: problems, tasks, prospects"*. Moscow. Retrieved from: http://rc.edu.ru/rc/bologna/works/zimnaya_l_sod.pdf/c/25-26).
- Компетентнісний підхід (*Competence approach*). Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (*The concept of implementation of state policy in the field of education reform «New Ukrainian School» for the period up to 2029*). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80/stru>.
- Корнілова, А. Ключові кваліфікації компетентності особистості у вищих навчальних закладах Німеччини (Kornilova, A. *Key qualifications of personality competence in higher education institutions of Germany*). Retrieved from: <https://wishenko.org/alla-kornilova-klyuchovi-kvalifikaciyi-kompetentnostiosobisto.html>.
- Лещенко, М. П. (2003). *Щастя дитини – єдине щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності, Ч. 1*. Київ, АСМІ (Leshchenko, M. P. (2003). *The happiness of a child is the only happiness on earth: To the problem of pedagogical skill, Part 1*. Kyiv: ASMI).

- Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519) (2011) (*National qualifications framework. Annex to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 23, 2011 № 1341 (as amended by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 25, 2020 № 519) (2011)*). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>.
- Равен, Дж. (2002). Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация [пер. с англ.]. М. Когито-Центр (Raven, J. (2002). *Competence in modern society: identification, development and implementation*. М.: Kohyto-Tsentr).
- Рибалко, Ю. В. (2012). Компетентнісний підхід у науково-педагогічній літературі. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 35, 392-393 (Rybalko, Yu. V. (2012). *Competence approach in scientific and pedagogical literature. Higher and secondary school pedagogy*, 35, 392-393).
- Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 013 «Початкова освіта» (*Educational-professional program of the first (bachelor's) level of higher education in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy in the specialty 013 "Primary education"*). Retrieved from: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2020/01/013-Osvitnia-prohrama_bak.pdf.
- Ожегов, С. И. (1990) Словарь русского языка: 70000 слов. М.: Русский язык (Ozhegov, S. Y. (1990). *Russian language dictionary: 70,000 words*. Moscow).
- Рекомендація 2006/962/ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року (*Recommendation 2006/962 / EC "On core competences for lifelong learning" of 18 December 2006*) (2006). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text
- Татур, Ю. Г. (2004). Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования: материалы ко второму заседанию методологического семинара. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов (Tatur, Yu. H. (2004). *Competence approach in describing the results and designing standards of higher professional education: materials for the second meeting of the methodological seminar*). М.: Research Center for Quality Training).
- Теоретичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту (*Theoretical aspects of implementing a competence-based approach in higher education*). Retrieved from: <https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/horuzall.pdf>.
- Типова освітня програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджена наказом МОН України від 15.01.2018 року №36 (*Typical educational program for professional development of teachers, approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 15.01.2018 №36*). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-organizaciyi-i-provedennya-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikov-zakladami-pislyadiplomnoyi-pedagogichnoyi-osviti>.

Шишов, С. Е. (2002). Компетентностый поход к образованию: Прихоть или необходимость? *Стандарты и мониторинг в образовании*, 2, 58-62 (Shyshov, S. E. (2002). Competence approach to education: Whim or necessity? *Standards and monitoring in education*, 2, 58-62).

Яременко, В. В., Сліпушко, О. М. (укл.) (2006). *Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах), Том 1*. Київ: Акінот (Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M. (Eds.) (2006). *New explanatory dictionary of the Ukrainian language (in three volumes)*. Kyiv: AKONIT).

РЕЗЮМЕ

Химчук Лилиана. Базовые компетентности будущих учителей начальной школы как педагогическая проблема современности.

В статье осуществлен теоретический анализ категории базовых компетенций будущих учителей начальной школы в современных научно-педагогических исследованиях. Осуществлен обзор современного состояния разработанности проблемы в научно-педагогических источниках; освещена сущность понятий «компетенция», «компетентность», «компетентностный подход», «базовые компетентности будущих учителей начальной школы», «признаки сформированности базовых компетенций». Проанализированы компетентности на основе образовательно-профессиональной программы первого (бакалаврского) уровня высшего образования области знаний 01 Образование/Педагогика по специальности 013 «Начальное образование» на педагогическом факультете ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника».

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, будущий учитель начальной школы, базовые компетентности, дидактические принципы.

SUMMARY

Khimchuk Liliana. Basic competences of future primary school teachers as a pedagogical problem of modernity.

The article provides a theoretical analysis of the category of basic competencies of future primary school teachers in modern scientific and pedagogical studies. The current state of elaboration of the problem in scientific and pedagogical sources is generalized; the essence of the concepts "competence", "competence approach", "basic competencies of future primary school teachers", "features of basic competences formation" are highlighted. The content of competencies is analyzed on the basis of the educational-professional program of the first (bachelor's) level of higher education in the field of knowledge 01 Education/Pedagogy in specialty 013 "Primary education" at the pedagogical faculty of Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk.

An analysis of these definitions shows that most scholars consider competence to be an integral phenomenon that brings together the knowledge, skills, abilities and experience of future teachers. Scientific sources highlight a variety of competencies that must be mastered by a future primary school teacher while studying at a higher education institution. However, a significant number of concepts defined as basic, distracts higher school teachers and complicates the process of forming the most important competencies for students.

According to the author of the article, formation of basic competencies would be more effective if implemented on the basis of didactic principles, namely through: the

principle of cordocentrism, characterized by the priority of spiritual and moral dimensions of the educational process over pragmatic and organizational and functional and encourages students to understand pedagogical reality. not only through thinking, but also through the “heart”; the principle of constructive pedagogical interaction, which involves creation of a positive cognitive field in which each subject of the educational process feels comfortable; principles of gamification and early diagnosis and development of professional interests, on the basis of which students develop the ability to create play learning environments in accordance with the personal interests of pupils; the principle of sustainable professional development, introduction of which contributes to the formation of students’ ability to design their own professional image, to outline ways to improve it.

The novelty of the author’s approach to this problem is that, taking into account the above principles, the didactic system of basic competencies, combining scientific and emotional components, will be aimed at enhancing creative scientific and pedagogical activities, will have a predictive nature and ensure sustainable professional development of future primary school teachers.

Key words: *competence, competence approach, future primary school teacher, basic competencies, didactic principles.*